

[REDACTED]

SITREP IRAK
NR.38, 09/03/05
Stand van Zaken: 09.00

Dit is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Onder verwijzing naar de brief van de Coördinator I&V d.d. 22 januari 2004, met kenmerk 04G463079, diene dat bij het opstellen van deze sitrep geen verschillen van inzicht naar voren zijn gekomen.

Politieke ontwikkelingen in Irak

De Iraakse regeringsformatie verloopt moeizaam en de onderhandelingen duren voort. De prominente shi'ietische geestelijk leider Ali al-Sistani heeft de shi'ietische partijen aangespoord de onderhandelingen te bespoedigen, omdat verdere vertraging het land niet ten goede komt. Inmiddels is besloten de eerste vergadering van het nieuwe (overgangs)parlement op woensdag 16 maart te laten plaatsvinden, ook als het nieuwe kabinet tegen die tijd nog geen gestalte heeft gekregen. Tijdens de eerste bijeenkomst van het parlement zal een voorzitter worden gekozen, naar verwachting een sunniet. De datum van 16 maart is op aandringen van de Koerden gekozen. Op die dag in 1988 werd tegen de Koerden in Halabja gifgas ingezet.

De onderhandelingen worden gevoerd tussen de uit voornamelijk shi'ietische partijen bestaande *United Iraqi Alliance* (UIA) en de Koerdische Alliantie (KA) die tezamen, met respectievelijk 140 en 75 zetels, de voor het opstellen van een grondwet benodigde tweederde meerderheid in het 275 leden tellende (overgangs)parlement vormen. De onderhandelingen gaan over de verdeling van de functies en inhoudelijke eisen. Voor wat betreft de verdeling van de functies worden de onderhandelingen thans vermoedelijk gevoerd over een pakket van een aantal belangrijke functies: die van premier, vice-premier, president, twee vice-presidenten en de voorzitter van het parlement. De functie van premier zal de belangrijkste zijn; die van president is voornamelijk ceremonieel. Op 22 februari maakte de UIA bekend de zittende vice-president Ibrahim al-Jafari voor te dragen als kandidaat voor het premierschap. Jafari is lid van de shi'ietische Dawa'a Partij en staat bekend als een conservatief en pragmatisch politicus met een religieus Islamitische achtergrond. Hij is een redelijk populaire politicus maar heeft weinig bestuurlijke ervaring. De Koerden maken aanspraak op enkele (zware) regeringsposten zoals het presidentschap voor Talabani en het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Jafari sprak de afgelopen dagen met de Koerdische leiders Talabani en Barzani over de inhoudelijke eisen van de Koerden, waaronder een autonome Koerdische provincie waar Kirkuk deel van uitmaakt, een deel van de olie-inkomsten van dat gebied en het handhaven van de eigen strijdmacht (peshmerga). Hoewel de onderhandelingen nog steeds gaande zijn, ziet het er naar uit dat de Koerdische eisen betreffende een autonome regio met Kirkuk voor een groot deel zullen worden ingewilligd. De voornaamste eisen van de shi'ieten liggen namelijk op het terrein van de verdeling van de functies; de shi'ieten wensen hun numerieke overwicht vertaald te zien in een aantal belangrijk functies. De eisen van de Koerden liggen op het inhoudelijke vlak. Autonomie van Noord-Irak zou voor de shi'ieten aanvaardbaar zijn, mits de eenheid van Irak behouden blijft.

Afgezien van de politieke eisen spelen andere zaken mee die de onderhandelingen compliceren en vertragen. Ook de onervarenheid van sommige politieke actoren en onvoldoende onderling vertrouwen spelen een rol. Daarnaast moet worden bedacht dat zowel de KA als de UIA gelegenheidscoalities zijn met uiteenlopende deelnemers. Binnen de KA is nog een redelijke consensus door het aanzienlijke overwicht van de twee grote Koerdische partijen, de Koerdische Democratische Partij (KDP) en de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK). De UIA-onderhandelaars moeten echter voortdurend rekening houden met de rijk geschakeerde achterban en zullen in voorkomend geval ruggespraak houden. Dit zal zeker gelden voor de verdeling van regeringsfuncties, waarin de meeste UIA-facties een aandeel willen hebben. Tegelijkertijd beseffen de onderhandelaars dat, gezien de stemverhoudingen, een akkoord tussen de UIA en KA in wezen de enige optie is voor een stabiele (overgangs)regering. Met een dergelijk akkoord als basis kunnen vervolgens vertegenwoordigers van andere politieke partijen en bevolkingsgroepen toetreden om het draagvlak onder de Iraakse bevolking te vergroten.

Indien de UIA en de KA geen akkoord bereiken, bestaat de kans dat de UIA uiteen zal vallen in verschillende facties en partijen. Dan zullen er mogelijkheden ontstaan voor nieuwe coalitievorming, zoals tussen de KA, de lijst van Allawi (met een kans voor Allawi om zijn functie te behouden) en enkele shi'ietische partijen en afgevaardigden, die eventueel leiden tot de gewenste nieuwe regering. Nadeel is echter dat een dergelijke coalitieregering minder bestendig zal zijn omdat mogelijk belangrijke shi'ietische partijen niet gecoöpteerd zijn. Hun oppositie en het geringere draagvlak onder de bevolking zou kunnen uitmonden in een instabiel politiek klimaat.

Hoewel zowel de shi'ieten als de Koerden gesprekken hebben met soennieten, spelen die laatsten in de onderhandelingen een geringe rol. Wel hebben een aantal soennitische partijen zoals de Ulema Council en de Islamic Party in hun gesprekken met shi'ieten en Koerden aangegeven dat soennieten deel wensen uit te maken van de constitutionele commissie. Ook zullen enkele posten binnen

de regering waarschijnlijk naar soennieten gaan en wordt zoals gezegd de voorzitter van het parlement waarschijnlijk een soenniet. Onderling proberen de soennieten een sterkere eenheid te vormen om daarmee hun gezamenlijke invloed op het politieke proces te vergroten.

Muthanna

Op 7 maart is het commando door de Nederlanders in Muthanna overgedragen aan de Britten die met 600 militairen de taken van het Nederlandse bataljon zullen overnemen. In mei zullen de Britse militairen vervangen worden door 450 Australische manschappen. De militairen in Muthanna zullen onverminderd blijven werken aan de opbouw van de Iraakse veiligheidsstructuren. Ondertussen gaat ook in Muthanna het politieke proces door. De nieuw gekozen provinciale raad komt dezer dagen voor het eerst bijeen. De uitkomst van de huidige coalitiebesprekingen zal dan ook duidelijk worden, met de verkiezing van de nieuwe voorzitter en de nieuwe gouverneur. De strijd om het gouverneursambt lijkt met name te gaan tussen twee kandidaten, te weten de huidige gouverneur Hassani (SCIRI) en Abdel Karim Sajat (*Fadila*). Sajat zou worden gesteund door stamgenoot en (voormalig) kandidaat-gouverneur Mohammed al-Zayadi, die zijn ogen nu zou richten op het voorzitterschap van de provinciale raad. In het geval Sajat en Zayadi de beoogde posten weten te bemachtigen, zal Zayadi in de provincie een belangrijke rol (blijven) spelen.

Internationale politieke ontwikkelingen

Tijdens de RAZEB op 22 februari werd formeel besloten tot het starten van de implementatiefase van de civiele EVDB-'rule of law' missie ten behoeve van Irak, EUJUST LEX genaamd. In deze fase zullen sleutelfiguren binnen de Iraakse politie, het rechtswezen en de betrokken ministeries worden getraind. Het curriculum van de opleidingen is door EUJUST LEX samengesteld en zal door diverse lidstaten worden uitgevoerd. In de periode tot zomer 2006 zullen twintig opleidingen van enkele weken aan groepen van twintig tot veertig veiligheidsfunctionarissen worden aangeboden. Deze opleidingen worden door de organiserende lidstaten zelf gefinancierd. In eerste instantie zullen de opleidingen buiten Irak worden gegeven, in EU lidstaten of eventueel in buurlanden van Irak. Nederland heeft aangeboden twee opleidingen te financieren, waarvan er een reeds is begonnen. Ook heeft Nederland een deputy Head of Mission van EUJUST LEX gekandideerd. Overigens worden in Nederland thans bilateraal 28 functionarissen (twintig van de politie en acht militairen) gedurende drie weken getraind ter aanvulling op de capaciteitsopbouw van de Iraakse veiligheidsstructuren door de Nederlandse militairen in Muthanna.

Tijdens de RAZEB werd eveneens besloten tot een bezoek van de EU-trojka aan Irak wanneer de nieuwe Iraakse overgangsregering is geïnstalleerd. Na afloop

van dit bezoek zal een gezamenlijke EU-Iraakse politieke verklaring worden uitgegeven waarmee de relatie tussen de Irak en de EU zal worden gemarkeerd. De Europese Commissie is voornemens een kantoor in Bagdad te openen om de EU-activiteiten in Irak te coördineren. In Bagdad zal de Commissie onder andere samen met het Iraakse Ministerie van Handel de uitvoering van de handelspreferenties voorbereiden die premier Allawi tijdens de Europese Raad van 5 november werden aangeboden. Ook zal de Commissie vanuit Amman het politieke proces verder blijven ondersteunen, na de assistentie die er aan de voorbereidingen van de verkiezingen is verleend.

Tijdens de EU-VS top op 22 februari werd steun uitgesproken voor een nieuwe door de Iraakse regering te organiseren internationale conferentie over Irak. De conferentie zou in Europa gehouden kunnen worden. Indien de nieuwe Iraakse regering tijdig tot stand komt zou de conferentie eind april of begin mei gehouden kunnen worden.

Binnen de EU zijn suggesties gedaan om onder auspiciën van de VN een mechanisme op te zetten dat vanuit Irak alle internationale hulp coördineert. Een kleine staf bestaande uit medewerkers van de VN, internationale financiële instellingen en EU lidstaten zou met donoren kunnen samenwerken. Deze coördinatie zou uitgevoerd kunnen worden vanuit Bagdad, ondersteund door de VN-kantoren in Basra, Erbil en mogelijk Kirkuk. Medio mei zal er in Amman een donorconferentie plaatsvinden; hierbij zal geen fondsenwerving plaatsvinden maar zal de stand van zaken worden besproken.

Naar aanleiding van de uitslag van de verkiezingen heeft de VN haar rol in het verdere verloop van het politieke proces nader omschreven: het faciliteren bij de opzet van een raamwerk voor het constitutionele proces, technische assistentie bij het schrijven van de constitutie en het opzetten van een publieke informatiecampagne over het politieke proces. Ook werkt de VN aan een aantal opties voor een zogenaamde 'drafting body', waarin een zo breed mogelijke participatie van Irakezen gewaarborgd zou moeten zijn. Op het VN-hoofdkwartier in Bagdad zullen een aantal constitutionele experts aan het Irak-team worden toegevoegd die kunnen samenwerken met de Iraakse autoriteiten wanneer die een schriftelijk mandaat hebben opgesteld. Tot slot werkt de VN aan het samenstellen van een groep internationale experts op wiens expertise en gezag de VN op ad hoc basis een beroep kan doen. Op 16 februari organiseerde het US Institute for Peace een conferentie in Amman over het politieke proces, waarbij ook de VN aanwezig was. De belangrijkste kwesties die daar met betrekking tot de grondwet naar voren kwamen waren federalisering, de rol van de islam en vrouwenrechten.

Met de uitbreiding van de internationale staf in Bagdad heeft de VN haar activiteiten op het gebied van de wederopbouw en coördinatie van humanitaire hulp weer opgepakt. Wat betreft dat laatste is hulp aan Falluja thans een prioriteit.

Nederland draagt met 25 militairen, vijftien trainers c.q. stafofficieren en tien marechausees, bij aan de NAVO trainingsmissie in Irak. Op dit moment zijn twaalf trainers c.q. stafofficieren naar Bagdad uitgezonden. De tien marechausees zijn samen met drie trainers c.q. stafofficieren door de NAVO voorlopig op 30 dagen waarschuwingstijd gezet vanwege onvoldoende opnamecapaciteit in Bagdad. Voorts heeft Nederland besloten met 250.000 euro bij te dragen aan het 'Travel and Subsistence Trust Fund' dat in het kader van de NAVO trainingsmissie is opgezet voor de financiering van de reis- en verblijfkosten van Iraakse cursisten die opleidingen in en buiten Irak volgen.